

Tussentijdse Evaluatie

Actieplan ‘Status en dan..?’ integratie statushouders 2016-2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

2. Tussentijdse evaluatie

2.1 Doel tussentijdse evaluatie

2.2 Centrale vraag en leeswijzer

2.3 Bronnen

3. Overzicht ingezette instrumenten en interventies

3.1 Inburgering en participatie

3.2 Werk en onderwijs

3.3 Gezondheid

3.4 Huisvesting en begeleiding ex-AMV-ers

3.5 Griftdijk

3.6 Samenvattend beeld

4. Uitgangspunten nieuwe Wet Inburgering 2020

4.1 Huidige Wet Inburgering

4.2 Uitgangspunten nieuwe Wet Inburgering 2020

5. Analyse instroom en kenmerken doelgroep 2013-2018

5.1 Instroom statushouders in Nijmegen

5.2 Kenmerken

6. Voortgang actieplan: de beoogde resultaten

6.1 Beoogd resultaat # 1

6.2 Beoogd resultaat # 2

6.3 Beoogd resultaat # 3

6.4 Samenvatting resultaten

7. Aanbevelingen

7.1 Gecombineerde aanpak 2019

7.2 Voortzetten brede aanpak

7.3 Gebruik 2019 om stappen te zetten richting de nieuwe Wet Inburgering

7.4 Aanpak na 2019

1. Inleiding

In november 2016 is het actieplan 'Status en dan...?' integratie statushouders 2016-2018 (hierna 'actieplan') vastgesteld door het college. Dit actieplan beschrijft de beleidsinvestering op het thema inburgering en participatie van statushouders in de gemeente Nijmegen en is in overleg met statushouders, vrijwilligers en professionals tot stand gekomen. Het doel van het plan is om ervoor te zorgen dat alle statushouders van 18-65 jaar die zich in Nijmegen vestigen, vanaf de start passend begeleid en ondersteund worden bij hun integratie, zodat zij zelfstandig en in voldoende mate participeren. Twee jaar na start van de uitvoering van het actieplan hebben we met onze afdeling Onderzoek en Statistiek een tussentijdse evaluatie gehouden om inzicht te krijgen in de resultaten.

1.1 Achtergrond

Het actieplan omvat de ontwikkellijnen en beoogde resultaten waar we aan willen werken op het thema inburgering en participatie. Figuur 1 geeft een overzicht. Hieruit zijn vervolgens opdrachten, instrumenten en projecten voortgevloeid, die in de afgelopen twee jaar zijn uitgevoerd door zowel onze gemeentelijke uitvoeringsorganisatie als diverse organisaties in de stad.

Figuur1: Overzicht ontwikkellijnen en beoogde resultaten uit het actieplan

Ontwikkellijnen	Toelichting
1. Randvoorwaarden	- Komen tot een regionale sluitende aanpak - Versterken regie - Monitoring
2. Methodische uitgangspunten	- Zelfredzaamheid ondersteunen d.w.z. zelfregie centraal - Alle levensgebieden: zelfredzaamheidsmatrix en participatieladder - Wijkgericht organiseren (nabij) - Vrijwillig waar het kan, professioneel waar het moet - Opbouwen en versterken sociaal netwerk - Normen- en waardenkader van de participatieverklaring zijn leidend - Inzet ervaringsdeskundigheid
3. Versterken integratie	- Goede (vroege) screening en overdracht informatie vanuit AZC - Integrale trajecten - Eerder starten scholing en werk - Doorlopende leerlijnen (taal, inburgering) - Participatieverklaring onderdeel van inburgeringstraject - Borgen overdracht alleenstaande minderjarige vergunninghouders (AMV-ers) en ondersteuning jonge statushouders (18-23 jaar) - Faciliteren van werkende vrijwilligersinitiatieven
Beoogde resultaten	Toelichting
1. Na maximaal drie jaar ben je succesvol geïntegreerd in onze samenleving.	- Hieronder verstaan we dat ieder succesvol is wanneer de statushouder zijn doelstellingen heeft behaald in zijn persoonlijke ontwikkelplan. We vinden dat 80% van de statushouders dit na drie jaar moet hebben behaald.
2. Na maximaal drie jaar ben je de Nederlandse taal voldoende machtig	- Hiervoor geldt het behalen van het inburgeringsexamen. We vinden dat 90% van de statushouders na drie jaar de taal voldoende machtig dient te zijn
3. Na maximaal drie jaar participeer je voldoende in onze maatschappij	- Hieronder verstaan we dat 80% minimaal onbetaald werk heeft (trede 4), waarvan 50% uitstroomt uit de bijstand (trede 5 of 6 participatieladder betaald werk of opleiding).

2. Tussentijdse evaluatie

2.1 Doel tussentijdse evaluatie

De aanleiding voor de tussentijdse evaluatie van het actieplan is dat we willen weten of de middelen en instrumenten op een efficiënte manier worden ingezet of dat er verbeteringen nodig zijn. Ofwel: is herijking van het actieplan nodig en zo ja, op welke onderdelen?

Dit doen we omdat actieplan eind van dit jaar formeel afloopt. Belangrijk daarnaast zijn de ontwikkelingen op lokaal en (inter)nationaal niveau die van invloed zijn op inburgering en integratie. Zo zien we bijvoorbeeld een daling van het aantal statushouders sinds 2017. De belangrijkste ontwikkeling is echter de nieuwe Wet Inburgering die naar verwachting in 2020 in werking zal treden. De grootse verandering die hiermee gepaard gaat is dat de regie op de inburgering (weer) teruggaat naar gemeenten. Nieuw is dat gemeenten niet alleen de verantwoordelijkheid krijgen over de inburgering van asielmigranten maar ook van gezinsmigranten.

Kortom, de praktijksituatie is veranderd sinds het actieplan is vastgesteld. Met dit in ons achterhoofd is het van belang te kijken in hoeverre we onze aanpak en opdrachten moeten aanpassen om tijdig te kunnen inspelen op de ontwikkelingen en veranderingen.

2.2 Centrale vraag en leeswijzer

De vraag die centraal staat in de tussentijdse evaluatie is:

In hoeverre en op welke onderdelen heeft onze Actieplan 'Status en dan..?' integratie statushouders behoefte aan verbeteringen en/of veranderingen in aanloop op de nieuwe Wet Inburgering in 2020?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn een aantal deelvragen geformuleerd, die in de komende hoofdstukken worden behandeld:

- Hoofdstuk 3: **Overzicht ingezette instrumenten en interventies**
 - Wat is er de afgelopen twee jaar in Nijmegen ingezet op het thema inburgering en integratie van statushouders?
- Hoofdstuk 4: **Uitgangspunten nieuwe Wet Inburgering 2020**
 - Wat gaat er veranderen rondom de Wet Inburgering halverwege 2020? Wat betekent de dit voor de gemeente?
- Hoofdstuk 5: **Analyse doelgroep 2013-2018**
 - Hoe is de situatie in Nijmegen? Wat zijn de kenmerken van de gehuisveste statushouders?
- Hoofdstuk 6: **Voortgang actieplan: beoogde resultaten**
 - In hoeverre zijn de beoogde resultaten bereikt? Wat gaat er goed en wat gaat er minder goed?
- Hoofdstuk 7: **Aanbevelingen**
 - Welke aanbevelingen zijn er naar aanleiding van de resultaten van de tussentijdse evaluatie?

2.3 Bronnen

In dit onderzoek zijn verschillende informatiebronnen gebruikt om de onderzoeksvragen te beantwoorden. Diverse verslagen, (voortgangs)rapportages, subsidieverantwoordingen en beleidstukken zijn gebruikt. Verder heeft onze afdeling Onderzoek en Statistiek diverse bronnen geraadpleegd om een cijfermatige

analyse te kunnen maken van de doelgroep zoals Basisregistratie personen, Sociaal Statistisch Bestand en DUO. Tot slot zijn tal van gesprekken gevoerd met professionals en de doelgroep zelf.

3. Overzicht ingezette instrumenten en interventies

Na de vaststelling van het actieplan statushouders eind 2016, zijn verschillende instrumenten en interventies ingezet om de beoogde resultaten zoals genoemd op pagina 2 te behalen. Niet alleen de gemeente en diverse professionele organisaties hebben (samen) uitvoering gegeven aan de instrumenten en interventies, ook tal van Nijmeegse inwoners hebben zich met grote betrokkenheid vrijwillig ingezet voor onze nieuwe Nijmegenaren. In dit hoofdstuk wordt een overzicht en stand van zaken gegeven van de instrumenten en interventies die afgelopen twee jaar zijn ingezet.

3.1 Inburgering en integratie

Trajectregie

Trajectregie is in 2017 ontstaan met als doel om het integratieproces van statushouder te optimaliseren. Trajectregie is in opdracht van de gemeente Nijmegen vormgegeven en uitgevoerd door drie samenwerkende organisaties: Bindkracht10, Bureau Wijland en Vluchtelingenwerk Oost-Nederland (hierna VWON). Zes trajectregisseurs begeleiden een groep van ongeveer 200 statushouders. De trajectregisseur wijst de statushouder de weg en stelt een Persoonlijk Ontwikkelplan (POP) waarbij doelen worden geformuleerd op alle levensgebieden die invloed hebben op de inburgering en integratie, zoals werk en opleiding, sociaal netwerk en gezondheid. De voortgang van de deelnemers op de levensgebieden wordt periodiek gemonitord. Tot slot behoort het signaleren van knelpunten en kansen in het integratieproces tot de opdracht van trajectregisseurs. In hoofdstuk 6 wordt nader ingegaan op de uitvoering en resultaten van Trajectregie.

Netwerkbuddy's

Het doel van het instrument Netwerkbuddy is het vergroten van het sociaal netwerk van statushouders en het oefenen van de Nederlandse taal. In 2017 zijn er in totaal 100 trajecten opgestart, waarbij een statushouder gekoppeld is aan een vrijwillige buddy. Het project wordt uitgevoerd door STEP, Bindkracht10 en VWON. Stichting Yalla heeft uitvoering gegeven aan een aantal informele netwerkbuddy's. Ondanks de positieve bijdrage van netwerkbuddy's aan de integratie en participatie van statushouders en een grote behoefte van deze groep aan dergelijke buddy- en maatjesprojecten, is in overleg met de uitvoerende partijen besloten om het instrument na 2017 grotendeels te stoppen wegens beperkte financiële middelen. Momenteel wordt het instrument nog ingezet door stichting STEP in het project The Next Step (zie verderop).

Participatieverklaringstraject

In 2016 is het Participatieverklaringstraject (PVT) door de rijksoverheid ingevoerd. Het doel van het PVT is het leren van de Nederlandse kernwaarden aan nieuwkomers. In Nijmegen wordt het PVT uitgevoerd door VWON en STEP. Beide organisaties werkten daartoe nauw samen en werden ondersteund door Bureau Wijland die tot 2018 een aanvullend programmaonderdeel verzorgde. Het PVT in Nijmegen bestaat uit een aantal groepswerkshops, met als afsluiting het ondertekenen van de participatieverklaring in onze raadszaal in het bijzijn van de wethouder. Per 1 oktober 2017 is het PVT een verplicht onderdeel van het inburgeringsexamen geworden. Als gemeente moeten we vanuit de Wet Inburgering daarbij het PVT aanbieden aan alle Nijmeegse inburgeraars: zowel asielmigranten als gezinsmigranten. Vanaf 2018 verzorgt STEP een eendaagse PVT-workshop voor de gezinsmigranten en verzorgt VWON een driedaagse PVT-workshop voor asielmigranten.

Website en handboek: www.welcometonijmegen.nl

Vanuit het actieplan hebben we ons gericht op het informeren van nieuwkomers: wat moet je als nieuwe Nederlander weten en regelen, hoe werkt het in Nijmegen? St. Yalla heeft daarom in samenwerking met diverse partners in de stad (zoals VWON en de GDD) in 2017 een website www.welcometonijmegen.nl ontwikkeld. Op deze site is een digitaal handboek te vinden in verschillende talen, met relevante informatie

over verschillende leefgebieden. Deze informatie is in de praktijk zowel voor statushouders als betrokken organisaties (zoals Stips en VWON) bruikbaar. St. Yalla heeft ervoor gezorgd dat de website zo goed en breed mogelijk kenbaar is gemaakt in Nijmegen. De website wordt goed bezocht. Aandachtspunt is de website en de informatie in het handboek in de toekomst up to date te houden.

Ontmoetingsplek 'Gezellig' (Ganzenheuvel 56)

'Gezellig' is na sluiting van de noodopvang 'Heumensoord' in 2016 ontstaan op initiatief van de daar actieve vrijwilligers. Zij kwamen met een voorstel voor een centrale ontmoetingsplek voor vluchtelingen, statushouders en vrijwilligers, met als doelstelling het kansrijker maken van inburgering en integratie. Gezellig opende 27 november 2016 haar deuren. De centrale ontmoetingsruimte in huiskamersfeer is een plek waar nieuwkomers elkaar kunnen ontmoeten, maar ook vluchtelingen en migranten die al langer in Nijmegen wonen en overige inwoners van Nijmegen. Er worden diverse activiteiten georganiseerd zoals gezamenlijk koken en taaltrainingen. Bezoekers kunnen actief worden als vrijwilliger en zelf activiteiten organiseren. Steeds meer initiatieven ontstaan of krijgen een plek bij Gezellig, zowel van vrijwilligers en lotgenoten als van welzijn- en gezondheidsorganisaties. De bekostiging van de ruimte, het sleutelbeheer en coördinatiefunctie ligt bij de gemeente, de uitvoering bij Bindkracht10. Uit een ambtelijke evaluatie blijkt dat zowel het deelnemen aan de activiteiten, het organiseren van activiteiten, als de informatievoorziening van Gezellig bijdragen aan de integratie van vluchtelingen en statushouders in Nijmegen.

The Next STEP

Het Asiel-, Migratie en Integratiefonds (AMIF) heeft in oktober 2017 subsidie toegekend aan stichting STEP voor het driejarig project 'The Next Step'. Het project heeft als doelgroep niet-westerse (asiel-)migranten woonachtig in de gemeente Nijmegen, die gebaat zijn bij extra ondersteuning bij het integreren in de Nederlandse samenleving. Met de AMIF-middelen is STEP in staat het reguliere aanbod laagdrempelig aan meer mensen aan te bieden en tevens om dit aanbod uit te breiden. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld laagdrempelige cursussen Nederlandse taal voor anderstaligen, taal- en activeringsmaatjes en digivaardigheden. Deze worden op vier locaties in de stad aangeboden.

3.2 Werk en onderwijs

Het werkbedrijf: 'team statushouders'

Naast de inzet vanuit het actieplan, is met de vaststelling van het 'Masterplan terugdringen bijstandstekort' in mei 2017 een team opgericht bij het Werkbedrijf dat zich specifiek focust op de re-integratie van statushouders in de regio (zie ook paragraaf 6.3).

Tabel 1. *Overzicht cijfers inzet Werkbedrijf team statushouders, peildatum 11-10-'18*

	Nijmegen	Regio-gemeenten	Totaal
Statushouders in traject op 1 januari 2017	84	62	146
Statushouders aangemeld in 2017 en 2018 tot peildatum	347	321	668
Statushouders dienstverlening beëindigd in 2017 en 2018 ¹	198	160	358
Plaatsingen op regulier werk ²	101	85	186
Plaatsingen met behoud van uitkering ³	124	138	262
Uitstroom d.m.v. opleiding met studiefinanciering	76	16	92
Overige activiteiten ⁴	75	54	129

1) Statushouders dienstverlening beëindigd in 2018 bestaat uit: terugmelding na intake, regulier werk maximaal haalbaar zonder inzet voorziening, uitstroom naar opleiding met studiefinanciering, verhuizing buiten de regio

2) Plaatsingen op regulier werk bestaan uit fulltime en parttime plaatsingen, mogelijk met tijdelijke, forfaitaire of wettelijke loonkostensubsidie

- 3) Plaatsingen op werkplek met behoud van uitkering betreft: proefplaats, leerwerkplek, participatieplek, ontwikkeltraject, oriëntatietraject en taalstage
- 4) Overige activiteiten betreft: Workfast, scholing (bijvoorbeeld VCA), traject UAF en praktijkdiagnose.

Met het Werkbedrijf is afgesproken dat in 2017 en 2018 450 statushouders aangemeld worden bij het Werkbedrijf en dat er in totaal 75 statushouders uit de bijstand stromen (naar werk of opleiding). In tabel 1 is te zien dat die afspraken ruimschoots zijn behaald: in totaal zijn er in de regio 668 statushouders (waarvan 347 uit Nijmegen) aangemeld bij het Werkbedrijf en zijn er 315 statushouders uitgestroomd (waarvan sommige gedeeltelijk) uit de bijstand naar werk op opleiding.

Onderwijs

Alle kinderen van 5 tot 17 jaar die in Nederland verblijven zijn leerplichtig. Voor kinderen van asielzoekers geldt daarom dat ze zo snel mogelijk nadat ze een opvang hebben bereikt moeten deelnemen aan het onderwijs, in ieder geval binnen 3 maanden na aankomst. Voor kinderen in de leeftijd 4-18 jaar is er de Internationale Schakelklas (ISK). Het doel hiervan is om de kinderen voor te bereiden op instroom in het reguliere voortgezet onderwijs of andere vervolgopleiding. De focus in het ISK onderwijs ligt met name op het leren van de Nederlandse taal en tegelijkertijd het onderzoeken welke onderwijsniveau het beste bij een leerling past.

De ISK-scholen en het MBO merken dat er jonge statushouders zijn die onderwijs volgen of hiervoor worden aangemeld, maar bij wie zij de vraag stellen of ze niet iets anders nodig hebben. Vanwege zaken als onvoldoende taalbeheersing en de verwerking van trauma's is er onvoldoende ruimte voor 'leren'. Hierover hebben we met Pontem-College en ROC Nijmegen begin 2018 het gesprek gevoerd. Dat heeft geleid tot inzicht in casuïstiek. Rondom deze casuïstiek trekken we met elkaar op om individuele oplossingen te zoeken. Daarnaast gaan jonge statushouders die instromen in het MBO soms van een inkomenssituatie met uitkering naar een situatie waarin zij enkel recht hebben op studiefinanciering. Dit is een aanzienlijke inkomensdaling, waar deze jongeren vaak niet op voorbereid zijn. Dit leidt tot stress en in bepaalde gevallen ook schooluitval. Daar waar mogelijk en wenselijk nemen we in individuele gevallen de belemmeringen weg, bijvoorbeeld door het inzetten van bijzondere bijstand.

De regiocoördinator Rijk van Nijmegen

Vanuit Divosa is een project Screening & Matching opgestart waarbij landelijk regiocoördinatoren worden ingezet voor versnelling van de integratie en participatie van vergunninghouders. De nadruk ligt op snelle participatie via scholing en/of werk. De regiocoördinator is kennisdeler en aanjager voor alle 7 gemeenten in de regio Rijk van Nijmegen en is voorzitter van maandelijkse bijeenkomsten met ambtenaren van regiegemeenten waarbij diverse onderwerpen met betrekking tot statushouders rond inburgering, scholing en werk op de agenda staat.

De regiocoördinator heeft daarnaast verbinding en samenwerking opgestart tussen gemeenten en de inburgeringsaanbieders. Deze bijeenkomsten vinden periodiek plaats waarbij tussen de taalaanbieders onderling en richting gemeente en Werkbedrijf een keten is ontstaan zodat sneller inzicht is in de knelpunten bij inburgering van de statushouders. De regiocoördinator heeft lokale procesvoorstellen gedaan waardoor onder meer een regulier uitvoeringsoverleg tussen de afdelingen beleid, inkomen en het Werkbedrijf is opgestart.

3.3 Gezondheid

Ondersteuningsprogramma Gezondheid Statushouders

Vanuit het actieplan hebben we met de GGD Gelderland-Zuid een extra impuls gegeven aan de preventie van gezondheidsachterstanden bij statushouders ten behoeve van een succesvolle integratie. Vanuit het 'Ondersteuningsprogramma Gezondheid Statushouders' is hier sinds november 2016 op ingezet door de GGD in samenwerking met de VNG OTAV, Pharos en GHOR Nederland. Voorbeelden van deze inzet zijn⁵:

⁵ Uit het rapport 'Terug- en vooruitblik gezondheid statushouders Regio Gelderland-Zuid' door K. Hoondert - April 2018

- Gezondheid komt aan bod in de Participatieverklaringstrajectworkshop in Nijmegen. Deze voorlichtingen worden door de GGD uitgevoerd in samenwerking met een sleutelpersoon.
 - In samenwerking met de gemeente Nijmegen heeft de GGD (net-)werkbijeenkomst georganiseerd waarin kennis en best practices werden gedeeld.
 - De poule interculturele consulenten van Bindkracht 10, GGD en Sterker is verrijkt met sleutelpersonen gezondheid opgeleid door Pharos. Deze ‘bruggenbouwers’ hebben een rol in collectieve interventies zoals voorlichtingen, maar staan ook bij bij individuele casuïstiek waar cultuur een rol speelt.
 - Vanuit de GGD zijn in samenwerking met sleutelpersonen en welzijnspartijen voorlichtingen ontwikkeld, zoals de Supermarktsafari, de voorlichtingen reeks ‘Landen in de liefde’ en Geboortezorg.
 - Gezondheidsvoorlichtingen worden door de GGD bij diverse partners op diverse locaties ingezet, zoals op de ISK’s, in de wijken, in het Zorgcafé Nijmegen, de taalcafés en op de AZC’s.
 - Voor het Rijk van Nijmegen zijn bijeenkomsten georganiseerd over cultuursensitief werken vanuit het ondersteuningsprogramma van de VNG aan professionals en vrijwilligers die werken met statushouders.
 - In Nijmegen is door onder andere de gemeente, VWON, AZC en de GGD extra ingezet op informatieverstrekking in eigen taal rond de veiligheid in open zwemwater en beleid op het behalen van zwemvaardigheden voor statushouders.
 - Vanuit de GGD is de Module Gezond inburgeren actief verspreid aan de taalaanbieders en taalmaatjes.
- Op 1 mei 2018 is het ondersteuningsprogramma in de huidige vorm gestopt. De GGD continueert de aanpak binnen de reguliere taken.

Positieve psychologie voor Arabischspreekende statushouders

De gemeente Nijmegen is partner in een project van de Radboud Universiteit (RU): ‘Positieve psychologie voor Arabischspreekende statushouders’ (2017-2020). Doel van het project is het ontwikkelen, implementeren en evalueren van een groepscursus voor Arabischspreekende statushouders met een bijstandsuitkering uit 13 gemeenten waaronder Nijmegen, Arnhem, Berg en Dal, Druten en Wijchen. Dit wordt gedaan samen met ervaringsdeskundigen: (voormalig) vluchtelingen die hun weg in de Nederlandse maatschappij succesvol hebben gevonden. De interventie is gebaseerd op de principes van de positieve psychologie waarbij de ambitie is om het welbevinden van een individu te versterken. Onderzoekers van de Radboud Universiteit onderzoeken hierbij of deelname aan de cursus statushouders helpt te integreren. De RU voert dit project uit in samenwerking met VWON, GGD, Pro Persona, Indigo, Werkbedrijf Nijmegen en de gemeente Nijmegen. De financiering vindt plaats door ZonMw subsidie en ESF-financiering (deze loopt via de gemeente Nijmegen). Op 2 oktober 2018 is op het stadhuis in Nijmegen een startbijeenkomst georganiseerd waarvoor ruim 400 Arabischspreekende statushouders waren uitgenodigd. Daarbij zijn in totaal ruim 160 inschrijvingen geweest, waarvan 60 deelnemers uit Nijmegen.

Zorgcafé

Op de ontmoetingsplek ‘Gezellig’ zit het ‘Zorgcafé’, waar nieuwkomers op een laagdrempelige manier bij sociaal-medische vrijwilligers terecht kunnen met vragen over hun eigen gezondheid. Daarnaast worden er bijeenkomsten en voorlichtingen georganiseerd. Het Zorgcafé is opgericht door het Nederlandse Rode Kruis en Dokters van de Wereld en is in maart 2017 als pilot van start gegaan op twee regiolocaties: één in Amsterdam en één Nijmegen. Het hoofddoel van het project is het zo goed mogelijk bijdragen aan het psychische welzijn en de zelfredzaamheid van asielzoekers en statushouders, om zo de ontwikkeling van ernstiger psychische problematiek te beperken of te voorkomen.

Preventieve ouderschapsondersteuning

Vanuit VWON is de aanpak ‘Preventieve ouderschapsondersteuning’ ontwikkeld, waarbij vluchtelingouders ondersteund worden bij het opgroeien in twee culturen en het verbeteren van toegang tot bestaande dienst- en hulpverlening voor kinderen en jongeren. Dit gebeurt met groepsbijeenkomsten die samen met diverse partners (zoals GGD en Bindkracht 10) worden georganiseerd. De interventie is 2018 als pilot uitgevoerd en wordt wegens succes in 2019 voortgezet met gemeentelijke middelen.

Aandacht voor diversiteit en cultuursensitief werken binnen zorg en welzijn

De gemeente Nijmegen heeft in de periode van het actieplan via subsidieovereenkomsten en inkoop gestuurd op het bevorderen van cultuursensitief werken en het (beter) bereiken van migranten en vluchtelingen. De welzijnsorganisaties hebben hiervoor een financiële impuls gekregen en zowel in hun

interne organisatie (bijvoorbeeld via scholing, personeelsbeleid) als in hun aanbod (bijvoorbeeld de interculturele consultants) hier werk van gemaakt. In de aanbesteding van de Wmo/jeugdzorg is cultuursensitief werken als criterium opgenomen. Op dit moment vindt een onderzoek plaats hoe dit getoetst en gestimuleerd kan worden, o.a. via kwaliteitsmanagement van het Regionaal Ondersteuningsbureau (ROB).

3.4 Huisvesting en begeleiding ex- amv'ers

Sinds 2017 organiseren we periodiek een casusoverleg met Nidos, YOIN/Lindehout, VWON, het Sociaal wijkteam en de gemeente om casussen te bespreken van alleenstaande minderjarige vergunninghouders (amv'ers) die binnenkort 18 jaar worden. Vanaf die leeftijd is namelijk niet meer Nidos als voogd verantwoordelijk voor de huisvesting en participatie van deze jongeren, maar de gemeente. Doel van dit casusoverleg is om gezamenlijk met deze partners per casus te bekijken welke inzet nodig is voor een warme overdracht van Nidos naar de gemeente. Sinds kort sluit ook de Werkgroep Bijzondere Bemiddeling (WWB) van de gezamenlijke woningcorporaties aan bij dit overleg. Het vinden van beschikbare en geschikte (betaalbaar en passend voor de individuele situatie) huisvesting is voor ex-amv'ers is een uitdaging. Jaarlijks gaat het om de huisvesting van zo een 15 tot maximaal 20 amv'ers.

3.5 Griftdijk

De hiervoor beschreven inzet is beschikbaar voor de bewoners van de Griftdijk. Vanwege de bijzondere woonsituatie en de specifieke samenstelling van de groep statushouders wordt deze inzet gedurende de looptijd van het huisvestingsproject (tot mei 2019) waar nodig (tijdelijk) geïntensiveerd. Daarnaast is specifiek voor de Eritrese Griftdijkbewoners het volgende extra ingezet:

- De gemeente Nijmegen voorziet in een projectleider die zorgt voor de afstemming tussen de betrokken partijen bij de bewoners van de Griftdijk. Dit gebeurt onder meer via werkgroepen van bewoners, professionals, vrijwilligers en omwonenden.
- De gemeente Nijmegen heeft de uitvoerders van Trajectregie gevraagd om *alle* statushouders gehuisvest op de Griftdijk op te nemen in Trajectregie. Trajectregie heeft de werkwijze bij de Griftdijkgroep enigszins aangepast en geïntensiveerd, in het bijzonder naar aanleiding van stressvolle gebeurtenissen zoals enkele brandjes in het complex en bij overgangssituaties (bijvoorbeeld van school naar werk). De trajectregisseurs sluiten ook aan bij diverse overleggen en werkgroepen over de Griftdijk, waar ze een belangrijke toegevoegde waarde hebben omdat ze goed weten wat er speelt.
- In samenwerking tussen Stichting Run For Freedom en Bindkracht10 zijn er door een verbindingscoach Sport activiteiten opgestart om een groep van ca. 30 sporters te ondersteunen. Zij zijn door verschillende activiteiten gestimuleerd om zich te ontwikkelen en mee te doen in de samenleving. Het project is in maart 2018 gestopt, met name omdat Trajectregie meer in beeld kwam en omdat de groep sporters het steeds drukker kreeg met opleiding, stages en school. Hierdoor was er minder tijd en motivatie om deel te nemen aan de activiteiten.
- De gemeente heeft het project LINK van VWON ingezet vanaf 2015 voor een periode van 2 jaar. In dit project worden ca. 30 statushouders op de Griftdijk gedurende 6 tot 12 maanden vanaf hun vestiging begeleid, middels een gecombineerd empowerment traject en maatjestraject.
- Tot slot heeft de Radboud Universiteit Nijmegen enkele onderzoeksvragen geformuleerd met betrekking tot de Eritrese doelgroep en een Eritrese academicus aangesteld die als tussenpersoon fungeert tussen de onderzoekers en de Eritrese statushouders. Tevens verzorgt deze tussenpersoon informele begeleiding van een aantal Eritrese statushouders van de Griftdijk en werkt daarbij nauw samen en is aanvullend op de inzet van Trajectregie.

3.6 Samenvattend beeld

Samenvattend kan worden gesteld dat in de afgelopen twee jaar een breed en gedifferentieerd aanbod tot stand is gekomen. Een aanpak waarbij diverse vrijwilligers- en lotgenotengroepen en maatschappelijke organisaties betrokken zijn en (een nadere) samenwerking zijn aangegaan om de integratie en inburgering

van Nijmeegse statushouders te ondersteunen. Het gaat hierbij om organisaties op domeinen als integratie, welzijn, inburgering, onderwijs, werk, gezondheid, wonen en zorg.

4. Uitgangspunten nieuwe Wet Inburgering 2020

Om te kunnen bepalen of onze huidige aanpak in aanloop op de nieuwe Wet Inburgering verbeteringen behoeft, is het van belang om de uitgangspunten van de nieuwe Wet goed in beeld te hebben. In dit hoofdstuk worden daarom op basis van de kamerbrief van minister Koolmees 'Hoofdpijnen veranderopgave inburgering' (2 juli 2018,) de uitgangspunten van de nieuwe Wet Inburgering toegelicht.

4.1 Huidige Wet Inburgering

Sinds 2007 is de Wet Inburgering (WI) van kracht waarbij de inburgeringsplichtige een inburgeringsexamen moet maken, waarbij voldoende beheersen van de Nederlandse taal en kennis van de Nederlandse samenleving (KNS) een onderdeel is. Dit is landelijk beleid dat uitgevoerd wordt door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Een inburgeraar kan kiezen uit twee richtingen: domein Werk en het domein Onderwijs, Gezondheid, Opvoeding & Burgerschap. Sinds 1 januari 2016 is een aanvullende module toegevoegd, namelijk: oriëntatie op de arbeidsmarkt (ONA). Binnen drie jaar dient de inburgeraar te hebben voldaan aan de inburgeringsplicht.

Huidige rol gemeenten: situatie na 2013

Van 2007-2012 hadden gemeenten een handhavende taak in de inburgering. De Wet Inburgering is in 2012/2013 echter gewijzigd, waardoor de inburgeringsplichtige zelf verantwoordelijk is voor zijn of haar inburgering. Gemeenten hebben daarom momenteel vanuit de Wet Inburgering slechts twee taken om statushouders te ondersteunen bij de inburgering en de integratie: het bieden van 1. Maatschappelijke begeleiding (in Nijmegen wordt dit uitgevoerd door VWON) en 2. door het faciliteren van de Participatieverklaring (zie ook paragraaf 3.3.), vanaf 2017 voor zowel asielmigranten als gezinsmigranten.

4.2 Uitgangspunten nieuwe Wet Inburgering

Het Rijk heeft aangekondigd dat de nieuwe Wet Inburgering halverwege 2020 in werking zal treden. In een notendop moeten gemeenten bij de nieuwe Wet Inburgering voor alle nieuwkomers, zowel asielstatushouders als gezinsmigranten, naast het de huidige taken (zoals hierboven is omschreven) het volgende doen (bron: kamerbrief 'Hoofdpijnen veranderopgave inburgering', 2 juli 2018):

1. Inburgeringstrajecten (mogelijk regionaal) inkopen gericht op drie verschillende leerroutes:
 - B1 route - een aanbod gericht op het verwerven van taalniveau B1;
 - Onderwijsroute - met name voor personen tot 30 jaar;
 - Z-route - gericht op praktijkgericht leren.Het huidige leenstelsel wordt afgeschaft.
2. Vanaf een vroeg stadium een brede intake bij de inburgeraar afnemen en vervolgens een zogenaamde persoonlijk Plan Inburgering Participatie (afgekort de 'PIP') opstellen. Met het PIP wordt middels maatwerk een persoonlijk programma gemaakt voor het leren van de taal in combinatie met werk, vrijwilligerswerk, studie of stage. Het PIP wordt door het Rijk verplicht en krijgt kaders mee. Zowel de gemeente als de inburgeringsplichtige committeren zich aan het PIP. Gedurende de looptijd van het PIP vinden voortgangsgesprekken plaats en worden de vorderingen van de statushouder bijgehouden.
3. Statushouders financieel ontzorgen in de beginperiode, totdat ze voldoende zelfredzaam zijn. Dit houdt kortweg in dat gemeenten de vaste lasten, zoals huur en energiekosten en de verplichte verzekeringen betalen uit de bijstand. De statushouder ontvangt wat resteert en ontvangt de toeslagen.

5. Analyse instroom en kenmerken doelgroep 2013-2018

Om een algemeen beeld te krijgen van de Nijmeegse statushouders, wordt in dit hoofdstuk op verschillende kenmerken een cijfermatige analyse weergegeven. Deze cijfers zijn verzameld en geanalyseerd door onze afdeling Onderzoek & statistiek.

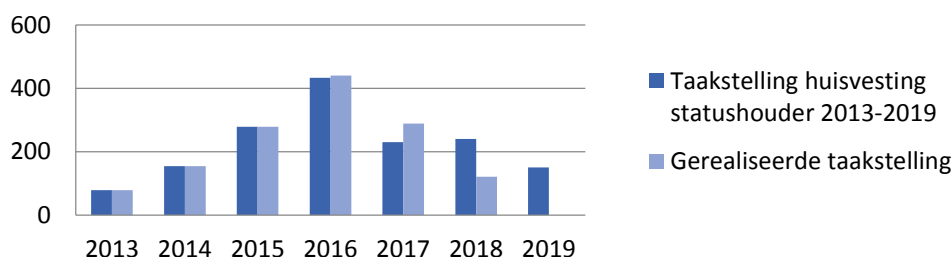
5.1 Instroom statushouders in Nijmegen

In totaal tellen we op peildatum september 2018 1331 statushouders in Nijmegen. Hierbij gaat het om de groep asielmigranten met een verblijfstatus voor bepaalde tijd, die vanaf 2013 in Nijmegen staan ingeschreven.

Ieder jaar bepaalt het Rijk via een taakstelling hoeveel statushouders er per gemeente gehuisvest moeten worden. In onderstaande grafiek is een vergelijking gemaakt tussen de jaarlijkse opgelegde huisvestings-taakstelling voor Nijmegen en onze daadwerkelijke realisatie. Te zien is dat vanaf 2014 de instroom van statushouders is gestegen, met in 2016 de hoogste piek. De instroom is vanaf 2017 gaan dalen. Ook is te zien dat we onze taakstelling ieder jaar hebben behaald. In 2016 en 2017 hebben we zelfs meer gehuisvest dan de opgelegde taakstelling⁶.

Omdat er voor 2018 een meting is gedaan op peildatum september 2018, is te zien dat de taakstelling van dit jaar nog niet is gehaald. De verwachting is dat aan het einde van 2018 we (grotendeels) voldoen aan de taakstelling. De krapte op de woningmarkt laat zich echter ook voor deze groep steeds meer voelen, met name als het gaat om sociale woningen in de lage huursector. Tot slot is de instroom in de toekomst altijd afhankelijk van de ontwikkelingen op (inter)nationaal niveau. De verwachte taakstelling voor 2019 voor de gemeente Nijmegen is 150.

Figuur 1: Taakstelling huisvesting statushouders versus gerealiseerd (aantallen) 2013-2019

5.2 Kenmerken

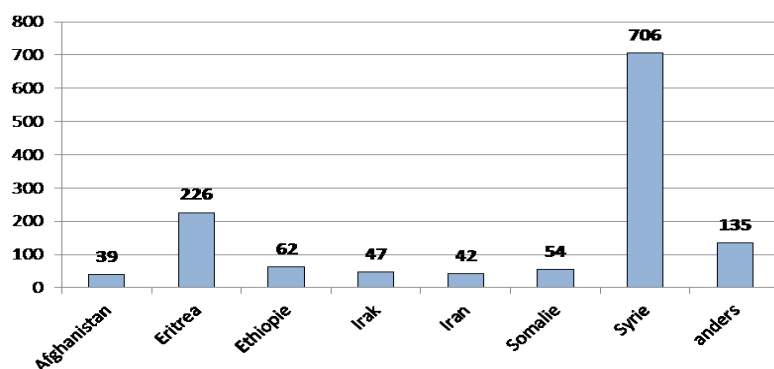
De gegevens over de Nijmeegse statushouders die hieronder worden genoemd gaan allemaal over de periode 2013 tot en met september 2018.

Afkomst

Figuur 2 bevat de geboortelanden van de Nijmeegse statushouders. De grootste groep is afkomstig uit Syrië (54%), gevolgd door Eritrea (17%).

⁶ Overrealisaties tellen mee voor de taakstelling van de daaropvolgende jaar.

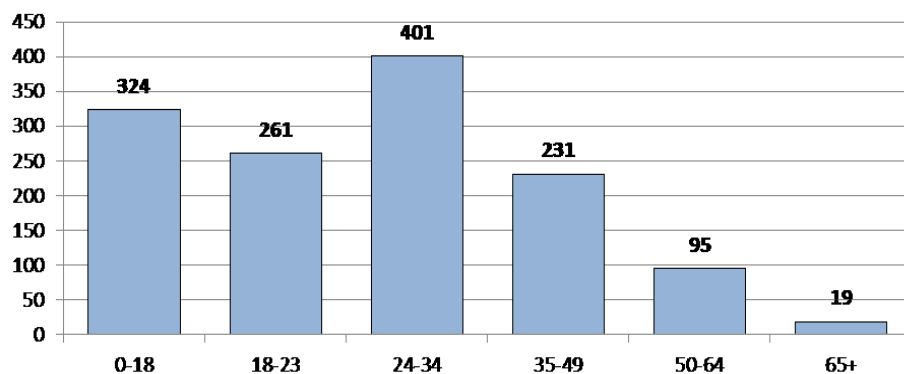
Figuur 2: Nijmeegse statushouders naar geboorteland

Leeftijd

Figuur 3 laat zien hoe de Nijmeegse statushouders over de verschillende leeftijdsgroepen zijn verdeeld. 75% is jonger dan 35 jaar. Er zijn nauwelijks 65-plussers.

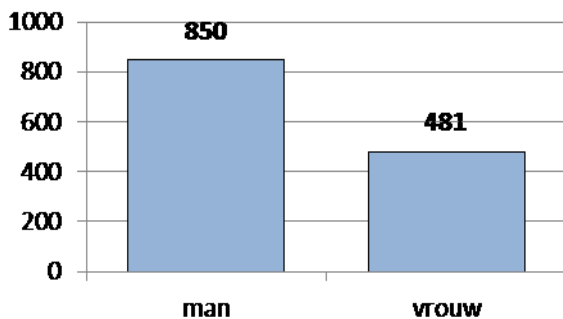
Figuur 3: Nijmeegse statushouders naar leeftijd

Geslacht

Figuur 4 toont de verdeling qua geslacht; 64% is man, 36% vrouw.

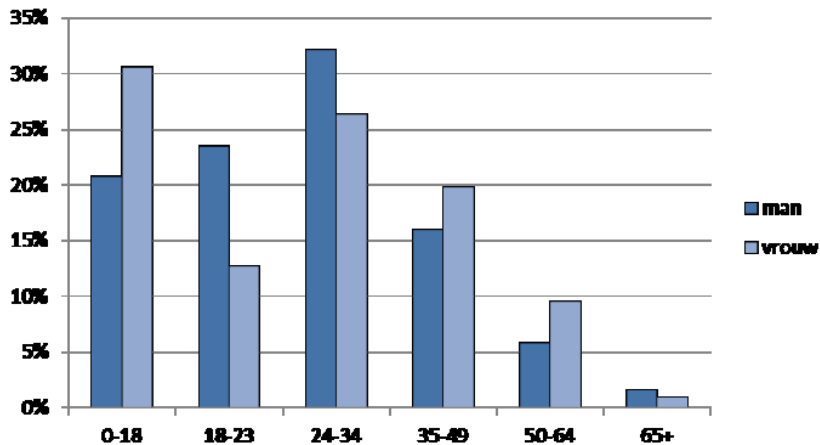
Figuur 4: Nijmeegse statushouders naar geslacht

Geslacht en leeftijd

Figuur 5 laat de leeftijdsverdeling voor mannen en vrouwen zien. Bij de mannen ligt het zwaartepunt tussen de 18 en 34 jaar. Bij vrouwelijke statushouders maken minderjarigen het grootste deel uit, gevolgd tussen de groep tussen de 24 en 34.

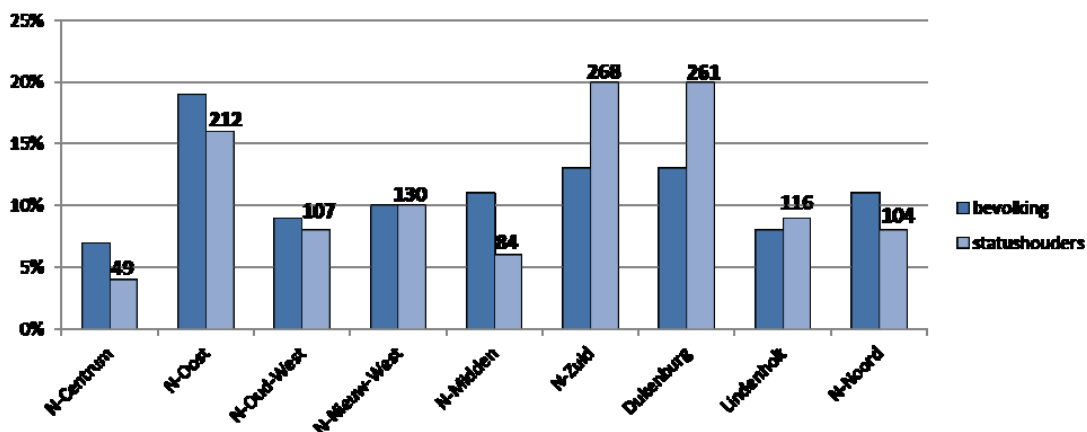
Figuur 5: Leeftijdsverdeling Nijmeegse statushouders; mannen en vrouwen afzonderlijk

Verdeling over de stad

Figuur 6 laat tot slot zien hoe de groep statushouders over de stad is verdeeld (plus het absolute aantal), ten opzichte van de verdeling van *alle* Nijmegenaren over de stad. Statushouders wonen naar verhouding vaker in Nijmegen-Zuid en Dukenburg. Zij wonen minder vaak in Nijmegen-Midden en Nijmegen-Centrum. Dit wordt bepaald door de beschikbaarheid van sociale huurwoningen.

Figuur 6: Nijmeegse statushouders; verdeling over de stad

In hoofdstuk 6 worden kenmerken in beeld gebracht over de inburgering (6.2) en het inkomen (6.3) van statushouders.

6. Voortgang actieplan: de beoogde resultaten

Vanuit de ontwikkellijnen en beoogde resultaten op het thema inburgering en integratie van het actieplan zijn diverse middelen en instrumenten voortgevloeid. Deze zijn in de afgelopen periode uitgevoerd door zowel onze gemeentelijke organisatie als diverse organisaties in de stad. In dit hoofdstuk wordt ingezoomd op de beoogde resultaten die in het actieplan zijn geformuleerd en kijken we in hoeverre de beoogde resultaten tot nu toe zijn bereikt.

6.1 Beoogd resultaat # 1

“Na maximaal 3 jaar ben je succesvol geïntegreerd in onze samenleving. Hieronder verstaan we dat ieder succesvol is wanneer de statushouder zijn doelstellingen heeft behaald in zijn persoonlijke ontwikkelplan. We vinden dat 80% van de statushouders dit na drie jaar moet hebben behaald.”

Achtergrond: Trajectregie

Om dit resultaat te bereiken is in 2017 het instrument ‘Trajectregie’ gestart, met het doel om het integratieproces van statushouder te optimaliseren. Trajectregie is in opdracht van de gemeente Nijmegen vormgegeven en uitgevoerd door drie samenwerkende organisaties: Bindkracht10, Bureau Wijland en VWON. Het uitgangspunt: gedurende drie jaar begeleiden zes trajectregisseurs een groep van ongeveer 200 statushouders. De trajectregisseur wijst de statushouder de weg en stelt een Persoonlijk Ontwikkelplan (POP) op waarbij doelen worden gesteld op zeven levensgebieden⁷ die invloed hebben op de inburgering en integratie. De voortgang hierop wordt periodiek gemonitord middels de Zelfredzaamheidsmatrix⁸. Tot slot behoort het signaleren van knelpunten en kansen in het integratieproces tot de opdracht van trajectregie.

Tussentijdse evaluatie Trajectregie

Onlangs is afzonderlijk voor Trajectregie een tussentijdse evaluatie gehouden. Behalve het feit dat Trajectregie één van de grootste opdrachten uit het actieplan is, zijn er ook andere aanleidingen geweest om te evalueren. Zo is wegens beperkte financiële middelen eind 2017 besloten om Trajectregie voorlopig voor één jaar voort te zetten (tot december 2018)⁹. Het einde van de looptijd komt nu dichterbij. Daarnaast is een belangrijke verandering op komst: de nieuwe Wet Inburgering in 2020. De tussentijdse evaluatie geeft antwoord op de volgende vraag:

‘Kijkend naar de resultaten van Trajectregie tot zo ver, in hoeverre behoeft Trajectregie verbeteringen en welke veranderingen zijn noodzakelijk in aanloop naar de nieuwe Wet Inburgering in 2020?’

Om antwoord te kunnen geven op deze vraag zijn interviews afgenomen met statushouders in trajectregie, trajectregisseurs, de projectgroep en aantal betrokken partijen onder wie de gemeente Nijmegen. Ook is de data van 177 statushouders in trajectregie geanalyseerd door bureau Onderzoek en Statistiek van de gemeente Nijmegen.

Behaalde resultaten tot nu toe

Het doel van het instrument Trajectregie is om het integratieproces van statushouders te optimaliseren. Concreet moet in 2020 80% van de deelnemers de doelstellingen uit het POP hebben behaald, ofwel op minimaal twee levensgebieden een stap vooruit hebben gezet op de Zelfredzaamheidsmatrix. Alle geïnterviewde partijen zijn van mening dat de persoonlijke begeleiding van de trajectregisseur bijdraagt aan het individuele integratieproces van de statushouder. Dit wordt bevestigd in de cijfers. De tussenstand is als volgt: over een periode van gemiddeld 30 weken (ruim een half jaar) heeft 36% de doelstellingen uit het POP

⁷ De 7 levensgebieden van de Zelfredzaamheidsmatrix zijn: financiën, sociaal netwerk, werk en opleiding, maatschappelijke participatie, huisvesting, fysieke gezondheid en mentale gezondheid.

⁸ Zelfredzaamheidsmatrix scoort van 1 tot 5, waarbij 1 staat voor acute problematiek en 5 voor volledig zelfredzaam.

⁹ Collegevoorstel Subsidies/uitvoeringskosten t.b.v. statushouders en anderstaligen in 2018 – 17 april 2017

behaald en is op minimaal twee levensgebieden een stap vooruit gezet op de Zelfredzaamheidsmatrix. Dit betekent dat Trajectregie qua beoogde resultaten goed op koers ligt.

De levensgebieden waar deelnemers het meest op vooruit zijn gegaan, zijn die met het meeste 'groeipotentieel' door een lagere startpositie. Dit zijn werk en opleiding, financiën en sociaal netwerk. Het levensgebied maatschappelijke participatie valt op: er is groeipotentieel maar nauwelijks vooruitgang te zien. Door de trajectregisseurs wordt aangegeven dat dit mede verklaard kan worden doordat de statushouders het te druk hebben met werk en opleiding. Uit de interviews met de statushouders komt naar voren dat ze een on vervulde behoefte hebben aan een groter sociaal netwerk bestaande uit Nederlanders. De trajectregisseurs kunnen niet (voldoende) in deze behoefte voorzien, aangezien zij alleen verwijzen naar bestaande sociale activiteiten, organisaties en informatie. Het grotendeels stopzetten van het buddyproject, een belangrijk project om naar te kunnen verwijzen, laat zich hier ook voelen.

Ten aanzien van de signaleringsfunctie wordt geconstateerd dat Trajectregie richting de gemeente en overig betrokken organisaties op het gebied van inburgering, integratie en zorg volgens de opzet heeft gerapporteerd over knelpunten en kansen om het inburgerings- en integratieproces te verbeteren. De geïnterviewde partijen zijn niet zeker over de vraag of deze signalering ook opvolging heeft gekregen en daarmee heeft geleid tot daadwerkelijke optimalisatie van het totale integratie- en inburgeringsproces.

Sterke punten en verbeterpunten

Trajectregie wordt gezien als een goed instrument om statushouders in beeld te brengen en houden. Het gaat verder dan inburgering en integratie, maar kijkt naar alle levensgebieden met daaraan gekoppelde doelstellingen op korte en lange termijn. Andere sterke punten zijn: de combinatie van zelfregie en maatwerk; de persoonlijke begeleiding en de duurzame vertrouwensrelatie; en het signaleren van de knelpunten in het integratieproces.

Op uitvoeringsniveau worden een aantal verbeterpunten genoemd, zoals het maken van meer concrete afspraken over de rol van trajectregisseur bij zorgdossier en acute problematiek; het verminderen van de vrijblijvendheid van de gemaakte afspraken in het POP; het aanscherpen van de monitoring en het verbeteren van de informatie-uitwisseling tussen Trajectregie en samenwerkende partijen. Tot slot dient onderzocht te worden of Trajectregie een grotere bijdrage kan bieden aan het verbeteren van het sociaal netwerk van de statushouder, of dat een betere aansluiting met het aanbod uit het reguliere welzijnswerk (buiten trajectregie) moet worden gerealiseerd, aangezien hier een on vervulde behoefte bestaat.

6.2 Beoogd resultaat # 2

"Na maximaal drie jaar ben je de Nederlandse taal voldoende machtig. Hiervoor geldt het behalen van het inburgeringsexamen. We vinden dat 90% van de statushouders na drie jaar de taal voldoende machtig dient te zijn."

Achtergrond: de huidige Wet Inburgering

De verantwoordelijkheid van dit resultaat, namelijk het behalen van het inburgeringsexamen, ligt vanaf 2013 bij de inburgeraar zelf. De gemeente heeft hier vanuit de huidige Wet Inburgering strikt genomengene rol in, behalve het aanbieden van Maatschappelijke begeleiding en het regelen van het Participatieverklarings-traject (PVT). Uitgangspunt bij dit beoogd resultaat was dat de inzet vanuit het actieplan ten goede zou komen aan de slagingspercentage van het inburgeringsexamen en daarmee de Nederlandse taalvaardigheid van statushouders. Ondanks de geringe invloed die we als gemeente hebben kunnen uitoefenen is in het actieplan de lat hoog gelegd; ook voor 2013 werd het slagingspercentage van 90% niet gehaald. Daarnaast speelt mee dat het inburgeringsexamen tussentijds is uitgebreid.

Behaalde resultaten tot nu toe: slagingspercentage inburgeringsexamen

Van de 171 statushouders die in het jaar 2013 en 2014 inburgeringsplichtig zijn geworden (en waarvan dus de maximale inburgeringstermijn van drie jaar is verstreken), heeft bijna twee derde (101 personen) hun inburgeringsexamen gehaald, zijn er 38 (22%) nog inburgeringsplichtig en zijn er 30 (18%) ontheven van de inburgeringsplicht.

In figuur 9 (cijfers Nijmegen) en 10 (cijfers landelijk) is per jaar het aantal en percentage te zien van de statushouders die de inburgeringsexamen hebben gehaald, zijn ontheven van de inburgeringsplicht of nog inburgeringsplichtig zijn. De jaartallen in figuur 9 en 10 geven aan wanneer de statushouder inburgeringsplichtig is geworden. Dat verklaart ook waarom de slagingspercentage vanaf 2016 nog laag is.

Aan deze twee figuren is ook te zien dat de voortgang van de inburgering in Nijmegen redelijk vergelijkbaar is met de landelijke voortgang. Zo hebben in Nijmegen 62% statushouders die in 2013 inburgeringsplichtig zijn geworden de inburgeringsexamen gehaald en is dit landelijk 63%.

Figuur 9: Cijfers inburgering Nijmegen 2013-2017 (absoluut en relatief)

Nijmegen	2013		2014		2015		2016		2017
Gehaald	33	62%	70	59%	90	35%	26	8%	*
Ontheven	12	23%	18	15%	9	4%	0	-	*
Nog inburgeringsplichtig	8	15%	30	26%	156	61%	286	92%	144
Totaal	53	100%	118	100%	255	100%	312	100%	-

Figuur 10: Cijfers inburgering landelijk 2013-2017 (absoluut en relatief)

Landelijk	2013		2014		2015		2016		2017
Gehaald	3.008	63%	6.378	62%	5.821	31%	1.193	4,5%	129
Ontheven	1.291	27%	1.967	19%	1.179	6 %	126	0,5%	26
Nog inburgeringsplichtig	461	10%	1.999	19%	11.709	53%	24.313	95%	15.376
Totaal	4.760	100%	10.344	100%	18.709	100%	25.632	100%	15.531

Verbeterpunten inburgering

In hoofdstuk 4 is toegelicht welke veranderingen met de komst van de nieuwe Wet Inburgering in 2020 gepaard gaan. We kennen nog niet de specifieke voorwaarden en uitwerkingen van de nieuwe wet, maar in het algemeen zien wij grote verbeterpunten die ten gunste zullen zijn van de slagingspercentage van de nieuwe inburgeraars. Wanneer de regie terugkomt naar de gemeente, hebben we namelijk meer instrumenten in handen om de inburgeraar te ondersteunen en hun voortgang te kunnen volgen. Daarnaast is er een directere sturing op de inhoud en kwaliteit van het inburgeringsaanbod.

Zorgelijk is wel de groep statushouders die na 2013 inburgeringsplichtig is geworden en de inburgering niet heeft gehaald of binnenkort niet dreigt te halen. In de praktijk ontvangen we signalen van inburgeraars met een uitkering die (bijna) door hun DUO-lening heen zijn. Naast het niet halen van het inburgeringsexamen, wat consequenties kan hebben voor de asielstatus van de inburgeraar, betekent dit een grotere kans op financiële problemen. Hoe groot de groep is, is niet duidelijk. Binnen de huidige taken van de afdeling Zorg & inkomen is er onvoldoende zicht op deze groep om de omvang van het probleem in te kunnen schatten.

6.3 Beoogd resultaat # 3

“Na maximaal drie jaar participeer je voldoende in onze maatschappij. Hieronder verstaan we dat 80% minimaal onbetaald werk heeft (trede 4), waarvan 50% uitstroomt uit de bijstand (trede 5 of 6 participatieladder betaald werk of opleiding).”

Achtergrond: participatie

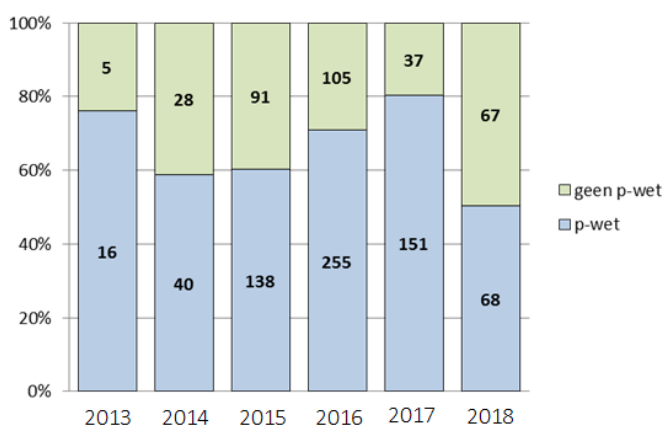
Sinds 2016 hebben we op diverse manieren ingezet op de participatie van statushouders. Zo is in mei 2016 met de vaststelling van het ‘Masterplan terugdringen bijstandstekort’ een team opgericht bij het Werkbedrijf dat zich specifiek focust op de re-integratie van statushouders in de regio (zie ook paragraaf 3.6). De werkwijze van dit team is als volgt: statushouders volgen groepsgewijs een assesment in de eigen taal, gevolgd door een persoonlijk gesprek met een consulent intake, om uiteindelijk begeleid te worden naar werk of opleiding.

Daarnaast worden door het team verschillende ondersteunende instrumenten ingezet, een aanal specifiek ingekocht en ingericht voor de statushouders. Het gaat dan om het oriëntatietraject (duur 3 maanden), een taalstage (duur 3 maanden), de training ‘oriënteren op werken in Nederland’, ondersteuning bij de aanvraag diplomawaardering, een adviesgesprek bij het Loket Leren en Werken en de verwijzing naar Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF. Verder hebben we in samenwerking met het ROC en het Werkbedrijf gezorgd dat er goede toeleiding en begeleiding is naar de Entree-opleiding voor statushouders die hun inburgering hebben afgerond. Vanuit de bijzondere bijstand houden we de financiële drempel om een opleiding te volgen zo laag mogelijk indien dit nodig is.

Behaald resultaat tot nu toe: uitstroom uit de bijstand

Figuur 7 laat statushouders afhankelijk van de Participatiewet zien, naar jaar waarin zij in Nijmegen zijn gehuisvest. Van de groep uit 2014 en 2015 is ca. 60% afhankelijk van de Participatiewet, hetgeen overeenkomt met het beoogde doel (80% tenminste onbetaald werk, de helft daarvan (40%) stroomt uit de bijstand). Voor de groep uit 2013 ligt het percentage hoger, maar gaat het tegelijkertijd om een kleine groep (in totaal 21 statushouders). De algemene trend is dat het gebruik van de Participatiewet afneemt naarmate men langer in Nijmegen woont; van de statushouders die zich in 2017 hebben ingeschreven, maakt 80% gebruik van de Participatiewet.

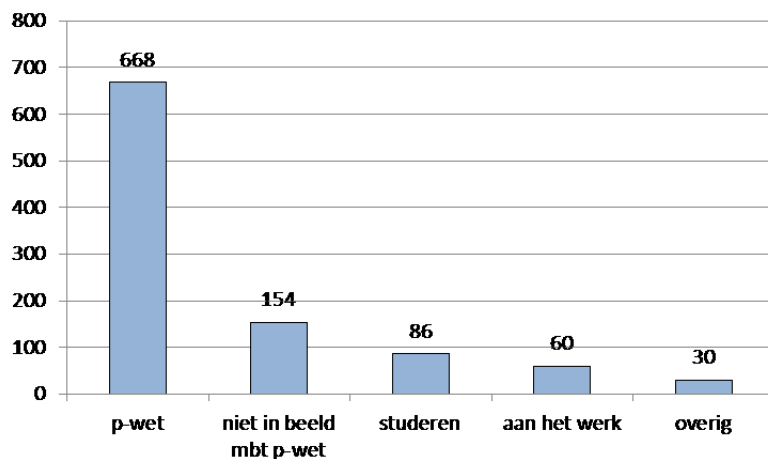
Figuur 7: Afhankelijkheid van Participatiewet (absoluut en relatief) van statushouders naar jaar van inschrijving

In figuur 8 is te zien dat in september 2018 twee derde van de meerderjarige statushouders een uitkering heeft (668 van de in totaal 998: 67%). Een vijfde (176 personen: 18%) in de afgelopen jaren uitgestroomd uit de bijstand: de helft daarvan is uitgestroomd naar een opleiding, een derde naar betaald werk. Tot slot zijn

er 154 personen die niet in beeld zijn omdat ze geen gebruik maken van de de Participatiewet, waaronder veel statushouders die in 2018 in Nijmegen zijn gaan wonen (66). Mogelijk gaat een deel van deze groep later alsnog gebruik maken van de Participatiewet.

Figuur 8: Overzicht gebruik bijstand statushouders (18+)

6.4 Samenvatting resultaten

Samenvattend kunnen we stellen dat het nog te vroeg is om te concluderen of de beoogde resultaten van het actieplan worden behaald. Het slagingspercentage van de inburgering (beoogd resultaat 2) van statushouders uit 2015, 2016 en 2017 is nog gering, maar doet niet onder voor de landelijke cijfers. Trajectregie (beoogd resultaat 1) ligt op schema en dat geldt ook voor het percentage statushouders uit 2014 en 2015 dat gebruik maakt van de Participatiewet (beoogd resultaat 3). Van de statushouders in de uitkering vanaf 2013 is in totaal echter maar een vijfde uitgestroomd uit de bijstand.

7. Aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk gaan we in op de beantwoording van de centrale vraagstelling van deze evaluatie: in hoeverre en op welke onderdelen heeft onze Actieplan ‘Status en dan...?’ integratie statushouders behoefte aan verbeteringen en/of veranderingen in aanloop op de nieuwe Wet Inburgering in 2020?

7.1 Gecombineerde aanpak 2019

Het advies is om in 2019 de brede en gedifferentieerde aanpak zoals deze in de afgelopen twee jaar is ontwikkeld voort te zetten en tevens enkele stappen te zetten richting de nieuwe Wet Inburgering. Op deze wijze valt er voor de huidige groep Nijmeegse statushouders in aanloop op de nieuwe wet geen gat in de ondersteuning én nemen we vooruitlopend op de nieuwe wet op onderdelen al meer regie op de inburgeringstrajecten van de Nijmeegse statushouders, waardoor de kans op succesvolle trajecten wordt vergroot. Door al in 2019 te starten met een deel van de nieuwe taken, vergroten we ook de kans op een succesvolle start van de uitvoering van de nieuwe wet in 2020.

7.2 Voortzetting bestaande brede aanpak

In hoofdstuk 3 is een overzicht gegeven van de brede aanpak zoals deze in de afgelopen twee jaar in het kader van het Actieplan tot stand is gekomen. Een aanpak waarbij diverse vrijwilligers- en lotgenotengroepen en organisaties betrokken zijn en (een nadere) samenwerking zijn aangegaan om de integratie en inburgering van Nijmeegse statushouders te ondersteunen. Het gaat hierbij om organisaties op domeinen als integratie, welzijn, inburgering, onderwijs, werk, gezondheid, wonen en zorg.

De brede aanpak is tot stand gekomen naar aanleiding van de verhoogde instroom van asielzoekers en statushouders in 2015 en 2016. Samen is veel deskundigheid opgebouwd. Met de afname van de hoge instroom is een deel van de extra inzet ondertussen afgebouwd en worden kennis, werkwijzen en samenwerking regulier ingebed. Voor 2019 is met name van belang:

- Voortzetting van het project Trajectregie voor de huidige deelnemers, onder meer voor de statushouders op de Griftdijk die in de eerste helft van 2019 uitstromen naar woonruimte in de stad.
- De voortzetting van de werkwijze van het Werkbedrijf met het ‘team statushouders’ en de inzet van specifieke instrumenten.
- De afstemming tussen Werkbedrijf, Onderwijs, Inburgeringsaanbieders en de afdeling Zorg en inkomen, met het doel belemmeringen in de inburgerings-, opleiding en re-integratietrajecten weg te nemen.
- De (reguliere) voortzetting van gezondheid- en zorgprojecten en deskundigheidsbevordering.

Belangrijke uitgangspunten van het Actieplan zijn “vrijwillig waar het kan” en “inzet ervaringsdeskundigheid”. In dit kader wordt geadviseerd om in 2019 in te zetten op het verduurzamen van de laagdrempelige projecten en initiatieven van en door vrijwilligers en ervaringsdeskundigen en deze projecten waar nodig financieel te ondersteunen. Denk aan initiatieven als www.welcometonijmegen.nl van stichting Yalla en de ontmoetingsruimte ‘Gezellig’ die een positieve bijdrage leveren aan de integratie van statushouders in Nijmegen. Bijzondere aandacht is nodig voor het stimuleren van maatjes- of buddyprojecten gericht op het uitbreiden van het sociale netwerk van de statushouders in de stad en hun wijk.

7.3 Gebruik 2019 om stappen te zetten richting de nieuwe Wet Inburgering

Naast de voortzetting van de brede aanpak in 2019 adviseren we tevens een aantal stappen te zetten richting de nieuwe Wet Inburgering in 2020. Niet alleen omdat we op deze manier anticiperen op onze toekomstige verantwoordelijkheden vanuit de wetgeving, maar ook omdat we constateren dat we momenteel nog onvoldoende zicht en regie hebben op de inburgering en participatie van de statushouders

in onze stad. Onze mogelijkheden tot gemeentelijke sturing op inburgering en participatie van statushouders zijn sinds 2013 als gevolg van de huidige wet beperkt geweest. Deze evaluatie laat zien dat de genomen maatregelen vanuit het Masterplan en het Actieplan positieve resultaten hebben opgeleverd, zoals de extra inzet vanuit het Werkbedrijf en de invoering van Trajectregie. Van een optimale en resultaatgerichte sturing op inburgering en integratie op persoonsniveau is hiermee echter nog geen sprake. Dit beeld wordt bevestigd door zowel externe partijen als de gemeentelijke (uitvoerings)afdeling.

Regie naar de gemeente

Het advies is daarom om in 2019 de regie zo veel mogelijk terug te brengen naar de gemeente, in lijn met de nieuwe Wet Inburgering 2020. Vooral in combinatie met de mogelijkheden uit de Participatiewet kan de gemeente de statushouders een goede start geven in Nijmegen, waar de hele samenleving op langere termijn baat bij heeft. Het is daarom van belang dat de gemeentelijke uitvoeringsafdeling Zorg en Inkomen, die uitvoering geven aan de Participatiewet, zicht en regie krijgt op het inburgerings- en integratieproces van statushouders.

Gebruik ervaringen Trajectregie

Trajectregie wordt door alle betrokken partijen gezien als een goed instrument om statushouders in beeld te brengen en te houden en kan als instrument worden gebruikt voor de uitvoering van onze nieuwe gemeentelijke taken ten gevolge van de nieuwe Wet Inburgering in 2020, namelijk het opstellen van een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) voor iedere statushouder en het monitoren van de voortgang hierop. De waardevolle informatie die trajectregie heeft opgehaald middels de signaleringsfunctie kan gebruikt worden ten behoeve van het toekomstig integratiebeleid en de ketenaanpak. Geadviseerd wordt echter om de uitvoering van trajectregie uit het oogpunt van efficiëntie bij één partij te leggen en tevens om de uitvoering van het instrument binnen de gemeente Nijmegen te positioneren. Hiermee verzekert de gemeente Nijmegen zich van toegang tot de benodigde informatie vanuit de uitgangspunten van de Participatiewet én de verwachte nieuwe taken en verantwoordelijkheden die voortkomen uit de nieuwe Wet Inburgering. Hiermee kan al in 2019 worden gestart.

Stap 1. Aanpak direct na huisvesting in Nijmegen

We kunnen een stap zetten door in 2019 met een nieuwe aanpak te beginnen waarbij we de statushouder, kort na de huisvesting in Nijmegen, uitnodigen bij de gemeente (afdeling Zorg & Inkomen) voor een kennismakingsgesprek. Vervolgens wordt een POP met de statushouder gemaakt die zich naast de inburgering en participatie (onderwijs, werk) ook richt op andere relevante leefdomeinen zoals gezondheid, financiën en huisvesting. Gedurende een periode van drie jaar vinden er voortgangsgesprekken plaats met de statushouder om de vorderingen van de POP te bespreken.

De volgende uitgangspunten worden hierbij geadviseerd:

- De huidige maatschappelijke ondersteuning in de eerste acht maanden via Vluchtelingenwerk Oost-Nederland is aanvullend, waarbij een regelmatige, substantiële terugkoppeling plaatsvindt aan de gemeente tijdens het eerste jaar.
- De gemeente adviseert de statushouders over de inburgeringsaanbieders in de regio. Zodra er vorderingen zijn gemaakt met de taal en er geen andere belemmeringen zijn, wordt zo snel mogelijk doorverwezen naar het Werkbedrijf.
- De Participatiewet wordt als onderlegger gebruikt om de statushouder te stimuleren en ondersteunen en daar waar nodig te handhaven.
- Wanneer een statushouder met een bijstandsuitkering niet bemiddelbaar is naar werk wordt de statushouder overgedragen naar participatiecoaches of het welzijnswerk, gericht op het stimuleren en vinden van passende (vrijwilligers)activiteiten zodat integratie versneld kan plaatsvinden.

Stap 2. Inhaalslag: in beeld brengen instroom statushouders tussen 2013-2018

Er zijn bijna 700 statushouders met een bijstandsuitkering die tussen 2013 en 2018 zijn gehuisvest in Nijmegen ('oude' instroom). We hebben deze groep momenteel als gemeente niet volledig in beeld. Het advies is om een inhaalslag te maken om deze groep in beeld te brengen en hen zo nodig toe te leiden naar onderwijs, werk, zorg etc., te beginnen met de groep met een uitkering.

Focus in 2019

De bovenstaande activiteiten lopen vooruit op het uitgangspunt in de nieuwe Wet Inburgering gericht op de in- en uitvoering van de PIP (Persoonlijk InburgeringsPlan). Het advies is om in 2019 als gemeente nog niet te focussen op de overige uitgangspunten van de nieuwe Wet, namelijk:

- De inkoop van inburgeringstrajecten: dit kunnen we pas doen wanneer de nieuwe wet is ingevoerd;
- Het financieel ontzorgen van statushouders in de eerste periode na huisvesting: er landelijk nog te veel discussie over haalbaarheid en wenselijkheid om dit al in 2019 op te pakken.
- De verantwoordelijkheid voor asielstatushouders zonder uitkering en gezinsmigranten: ook dit kunnen we (grotendeels) pas doen als de wet is ingevoerd. In 2019 focussen we ons op de asielstatushouders met een uitkering vanuit de Participatiewet.

7.4 Aanpak na 2019

Wanneer we in 2019 aan de slag gaan met een nieuwe aanpak en dit positieve resultaten oplevert, ligt het voor de hand dat we deze aanpak in de eerste helft van 2020 voort te zetten. De kans op een meer soepele overgang van onze aanpak in 2019 naar de nieuwe Wet Inburgering halverwege 2020 wordt hiermee vergroot.

Ook wordt geadviseerd om, zodra de uitgangspunten van de nieuwe Wet door het Rijk zijn uitgewerkt, na afloop van het eerste kwartaal van 2019 de verdere voorbereidingen te treffen op de invoering van de nieuwe Wet Inburgering. Bijvoorbeeld het oriënteren op de inkoop van inburgeringstrajecten met onze partners op de domeinen taal, onderwijs en werk en op de samenwerking en ketenaanpak op aanpalende domeinen als welzijn, gezondheid en zorg. Hiervoor is het van belang om de belangrijke externe organisaties te betrekken bij de visievorming in 2019 en bij het daadwerkelijk inrichten van de nieuwe werkwijze in de eerste helft van 2020.